

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า “เศรษฐี” ตรงกับภาษาบาลีว่า “เสฏฐี” ในหลักไวยากรณ์ภาษาบาลี พระมหาสมปอง มุทิโต (2542:834) กล่าวว่า เสฏฐีมีรากศัพท์มาจากคำว่า ปสตุถ ดังบทวิเคราะห์ว่า เสฏฐ (ปสตุถ, วุฑฒ+ อิฏฐ) ประเสริฐ สูงสุด ประชาน. สัพเพ อิมะ ปสตุถา อยมิเมสํ วิเสเสน ปสตุถโถติ เสฏฐโฐ ผู้ประเสริฐยิ่งกว่าคนทั้งปวง ชื่อว่าเสฏฐะ. อีกนัยหนึ่งในคัมภีร์หลักบาลีมหาไวยากรณ์ สัททนิทิสุตตมาลา (พระมหานิมิตร์ ชมมสาโร และ จารุญ ธรรมดา, 2545:364) คำว่า เสฏฐี มีรากศัพท์มาจากคำว่า ปสตุถสฺส อียิฏฐเสฏฐ. ดังคำวิเคราะห์ว่า อียิฏฐเสฏฐ ในเพราะ อีย และอิฏฐ ปัจจัยทั้งหลาย. ประสฺ อั้นเป็นเบื้องหลัง โส อั้นว่าการแปลง เป็น ส ปสตุถสฺส แห่ง ปสตุถ ศัพท์ สัพพสฺส ทั้งศัพท์ โหติ ย่อมมี. ปสตุถสพฺพสฺส สัพพสฺสเสว สการาเทโส โหติ อียิฏฐอิจเจเตสฺ ปจฺเจยสฺ. เพราะ อีย และ อิฏฐ ปัจจัยอยู่เบื้องหลัง แปลง ปสตุถ ทั้งศัพท์ เป็น ส. ตัวอย่างเช่น เสฏโย ผู้ประเสริฐกว่า เสฏฐโฐ ผู้ประเสริฐที่สุด

เสฏฐี มาจากบทว่า (กรมการศาสนา, 2527:224) ปสตุถสฺส โส จ. ดังบทวิเคราะห์ว่า สัพพสฺสเสว ปสตุถสพฺพสฺส สาทโส โหติ โข จ อียิฏฐเสฏฐ, อยฺยจ ปสตุถอ สัพเพ อิมะ ปสตุถา อยมิเมสํ วิเสเสน ปสตุถโถติ เสฏโย. เสฏฐโฐ, เสฏโย เสฏฐโฐ. อีกนัยหนึ่งในคัมภีร์หลักบาลีมหาไวยากรณ์ หลักการใช้ศัพท์และอรรถในพระไตรปิฎก สัททนิทิตปมาลา (พระมหานิมิตร์ ชมมสาโร และ จารุญ ธรรมดา, 2546:632) คำว่า เสฏฐี มาจากบทวิเคราะห์ว่า เสฏฐํ ฐนสารํ ฐานนฺตรํ วา อสฺส อตฺถิติ เสฏฐี. ดังนั้น จึงควรตั้งรูปวิเคราะห์อย่างนี้ว่า เสฏฐํ ฐนสารํ ฐานนฺตรํ วา อสฺส อตฺถิติ เสฏฐี ชื่อว่า เสฏฐี แปลว่า เพราะเป็นผู้มีสิ่งประเสริฐ กล่าวคือ ทรัพย์สมบัติ หรือยศตำแหน่ง

ดังนั้นคำว่า เศรษฐี ในความหมายของผู้วิชัยจึงสรุปได้ว่า ได้แก่ ผู้ประเสริฐ เพราะมีทรัพย์มาก และเป็นผู้ประเสริฐด้วยคุณธรรมตามหลักของหัวใจเศรษฐี ที่มีตัวย่อว่า อ. อา. กะ. สะ. คำว่า อ. นั้น ย่อมาจากคำว่า อุกุฏฐานสัมปทา หมายถึง ผู้ที่ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร คำว่า อา. นั้น ย่อมาจากคำว่า อารักขสัมปทา หมายถึง ผู้ถึงพร้อมด้วยการรักษา

ได้แก่ การรักษาทรัพย์สินสมบัติและคุณความดีที่ตนได้สั่งสมมา คำว่า กะ. นั้น ย่อมาจากคำว่า กัลยาณมิตตตา หมายถึง การคบคนดีมีความรู้และคุณธรรมหรือคบสัตบุรุษ คำว่า สะ. นั้น ย่อมาจากศัพท์ว่า สมชีวิตา หมายถึง ผู้ที่มีความเป็นอยู่ดี มีความเป็นอยู่เหมาะสม เลี้ยงชีวิตแต่พอดีพอเหมาะกะฐานะและความจำเป็นไม่ใช้จ่ายเกินตัว

ในประวัติพระพุทธศาสนานั้น มักจะพบว่ามีการกล่าวถึงบทบาทและคุณธรรมของเศรษฐีในสมัยพุทธกาลซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เช่น ให้อุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ การสร้างถาวรวัตถุที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือการเป็นปฐมเหตุที่ทำให้เกิดพระพุทธานุญาตและพระพุทธรูปปางต่างๆ ซึ่งเศรษฐีที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น ได้แก่ อนาถบิณฑิกเศรษฐี วิสาขมหาอุบาสิกา โฆสกเศรษฐี เมณฑกเศรษฐี ฯลฯ

เรื่องราวของเศรษฐีนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะเป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจทั้งโดยหน้าที่และอาชีพ เศรษฐีจึงมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่ากษัตริย์และพราหมณ์ และเป็นต้นแบบของคนทั่วไป ฉะนั้น เมื่อเศรษฐีนับถือพระพุทธศาสนาและให้การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยความศรัทธาเลื่อมใสอย่างแรงกล้า ก็น่าจะเป็นเหตุจูงใจอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและนับถือพระพุทธศาสนาตามไปด้วย นับเป็นการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองอีกวิธีหนึ่ง

เศรษฐีในสมัยพุทธกาลจะได้รับการแต่งตั้งตำแหน่งเศรษฐีจากพระราชอาคันตุกะนั้นๆ แต่เศรษฐีทั้งในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบันเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อบ้านเมือง เพราะเศรษฐีมีฐานะมั่นคง มีทรัพย์สินสมบัติมาก เป็นผู้ดำเนินธุรกิจสำคัญๆ ในเมืองหลายอย่าง จึงมีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศหรือรัฐนั้นๆ มีความเจริญขึ้น เช่น การค้าขายภายในเมือง การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ การช่วยส่งเสริมการกสิกรรม ส่งเสริมการช่างฝีมือต่างๆ เป็นผู้ควบคุมระบบการเงินโดยทำหน้าที่คล้ายธนาคาร นอกจากนี้ เศรษฐียังมีส่วนสำคัญในการบำรุงพระราชารวมทั้งช่วยเหลือคนยากจนด้วยการบริจาคทานเป็นประจำ ซึ่งนับเป็นการช่วยเหลือสังคม

ส่วนเศรษฐีในยุคปัจจุบันก็มีบทบาทที่ไม่แตกต่างจากเศรษฐีในสมัยพุทธกาลมากนัก เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นผู้ที่สร้างงานและสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในประเทศได้มีรายได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนในการช่วยเหลือสังคม โดยการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งไปบริจาคช่วยพัฒนาสังคม เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กที่เรียนดีแต่ยากจน ให้ทุนแก่นักงานได้ไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ หรือช่วยทุนทางการศึกษาวิจัยทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับระบบธุรกิจของตนให้มีความเจริญยิ่งขึ้น ให้ทุนพัฒนา

ท้องถิ่นที่ทรกัณคาร ช่วยเหลือราชสำนักโดยการทูลเกล้าถวายเงินในโครงการหลวง เช่น มูลนิธิชัยพัฒนา สภาภาษาไทย หรือโครงการหลวงต่างๆ มากมาย และยังได้เสียดิถีอากรให้แก่รัฐเป็นประจำ อีกทั้งยังช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยการสร้างถาวรวัตถุให้แก่วัดต่างๆ มากมาย ช่วยอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณรตามวัดต่างๆ เป็นประจำ (อิริวัฒน์ ทรัพย์ไพฑูรย์, 2544 : 59 – 60)

ทางด้านคุณธรรมนั้น ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นเศรษฐีจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจ อยู่ทุกคน ทั้งเศรษฐีในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบันจะต้องรู้จักการให้ทาน รักษาศีล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียรพยายามอดทน มีเมตตากรุณา รู้จักวิธีการขวนขวายพยายาม ในการแสวงหาทรัพย์โดยวิธีที่ชอบธรรม รู้จักวิธีการใช้จ่ายและเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้

นอกจากนี้ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นเศรษฐี จะต้องมีความดีเหล่านี้ประจำใจ คือ สังคหวัตถุธรรม ได้แก่ ธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์ผู้อื่น ทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์ คือ ธรรมที่ช่วย อำนวยประโยชน์ให้แก่ตนเองและคนรอบข้าง ฌราวาธรรม ธรรมสำหรับผู้ครองเรือนและ ครอบ ใจคนรอบข้าง พรหมวิหารธรรม ธรรมสำหรับผู้เป็นใหญ่ และต้องรู้จักวิธีการบริหารจัดการ กิจการต่างๆ ของตนเอง โดยอาศัยหลักธรรมมาภิบาลหรือหลักปกครองที่ดี ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นเศรษฐีจะต้องปกครองดูแลผู้คนเป็นจำนวนมาก ในการดำเนินการทางธุรกิจ ให้มีความเจริญก้าวหน้า จึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานมีความถูกต้อง และสุจริตยิ่งขึ้น เช่น การมีคณะกรรมการตรวจสอบ หรือทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ โดยมาจากการคัดเลือกและการแต่งตั้งจากผู้ที่มีความเหมาะสมเข้ามาทำหน้าที่ การให้การฝึกอบรม แก่พนักงาน การให้ค่าตอบแทนแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม การดูแล และเอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ เป็นอย่างดี

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงเป็นเหตุให้มีการศึกษาเปรียบเทียบถึงบทบาท และคุณธรรมของเศรษฐีในสมัยพุทธกาลและในยุคปัจจุบันว่ามีบทบาทและคุณธรรมที่สอดคล้อง กันหรือไม่อย่างไร โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ทางวิชาการมาช่วยในการศึกษาวิเคราะห์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทด้านต่างๆ ของเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาคูณธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทด้านต่างๆ และคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Critical Study Research) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยแบ่งขอบเขตด้านต่างๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลจำนวน 3 ท่าน คือ

1. โฆสกเศรษฐกิจ
2. อนาถบิณฑิกเศรษฐกิจ
3. นางวิสาขามหาอุบาสิกา

และเศรษฐกิจในสมัยปัจจุบันจำนวน 3 ท่าน คือ

1. นายชิน โสภณพนิช
2. นายเทียม โชควัฒนา
3. ดร.บุญยง ว่องวานิช

ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจที่กล่าวถึงมาทั้ง 6 ท่านนี้จัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังด้านต่างๆของแต่ละยุคสมัย เป็นที่รู้จักของผู้คนในยุคสมัยนั้นๆ มาก ซึ่งเห็นว่าสมควรแก่การนำมาศึกษาเปรียบเทียบทั้งทางด้านบทบาทและคุณธรรมว่าจะมีความเหมือนกันและความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

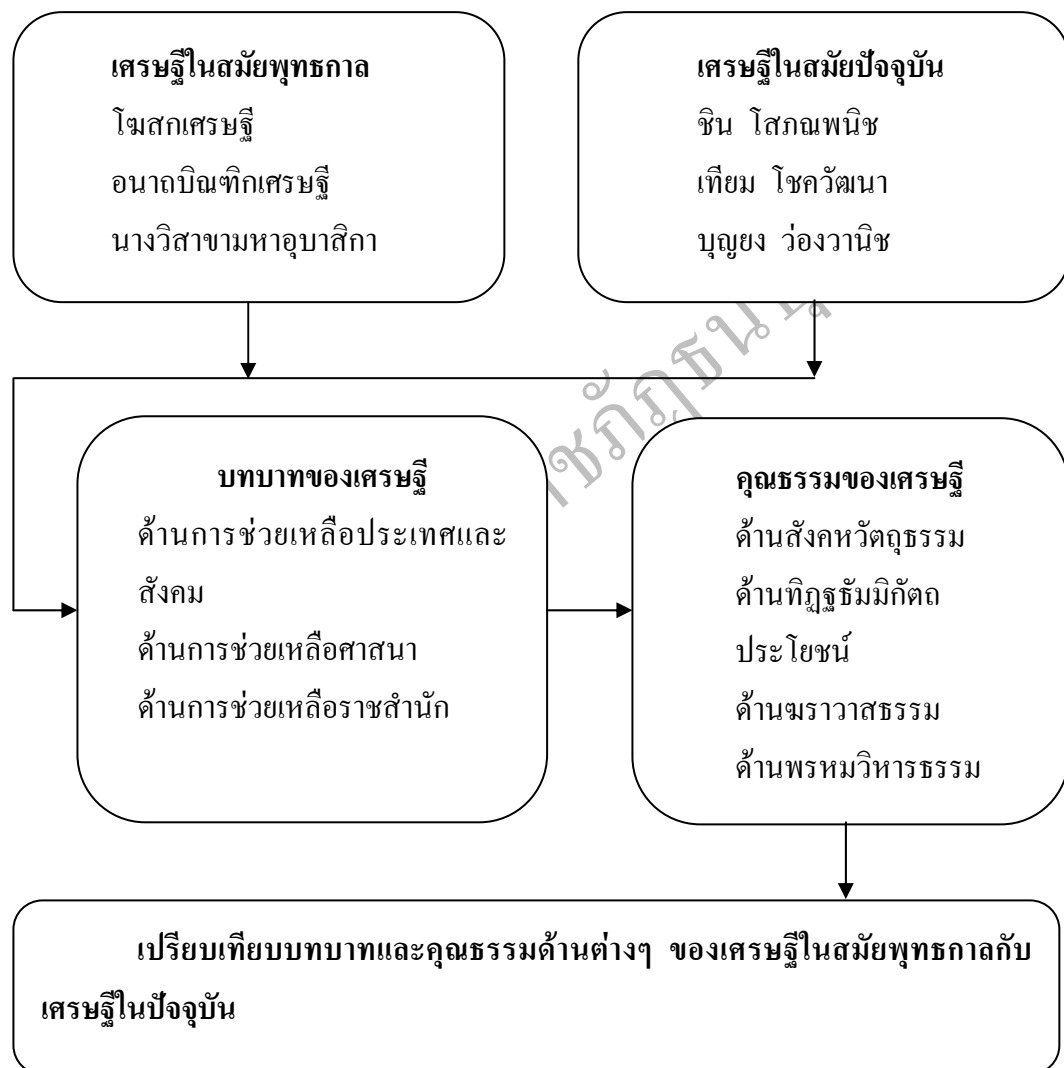
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1. ศึกษาข้อมูลเอกสารปฐมภูมิจากคัมภีร์พระไตรปิฎก และคัมภีร์อรรถกถา ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาล

2.2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับประวัติและผลงาน บทบาทและคุณธรรมของเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน

2.3. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องบทบาทและคุณธรรมของเศรษฐี
ในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เศรษฐี หมายถึง ผู้ประเสริฐ ผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีสมบัติมาก ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้หมายถึงเศรษฐีที่มีชื่อเสียงในสมัยพุทธกาลคือ โฆสกเศรษฐี อนาถบิณฑิกเศรษฐี นางวิสาขา มหาอุบาสิกา และเศรษฐีในสังคมไทยที่มีชื่อเสียงในยุคปัจจุบัน คือ ชิน โสภณพนิช เทียม โชควัฒนา และบุญยง ว่องวานิช เท่านั้น

2. บทบาทของเศรษฐี หมายถึง บทบาทของเศรษฐีที่มีต่อผู้คนในยุคต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นด้านหลักๆ ได้ 3 ด้าน คือ ด้านการทูลบำรุงพระพุทธศาสนา ด้านการช่วยเหลือสังคม และด้านการช่วยเหลือราชสำนัก

3. คุณธรรมของเศรษฐี หมายถึง ธรรมที่เศรษฐีทั้ง 6 ท่านได้ยึดถือปฏิบัติแล้วสามารถยกฐานะความเป็นอยู่ของตนให้เป็นเศรษฐี มีทรัพย์สินเงินทอง กลายเป็นคนที่มีบทบาท มีคุณธรรมและมีชื่อเสียงในสังคม คุณธรรมเหล่านี้ประกอบด้วยสังคหวัตถุธรรม ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ฌราวาสธรรม พรหมวิหารธรรม และเบญจศีล

3.1 สังคหวัตถุธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หรือหลักการสงเคราะห์ มี 4 อย่าง คือ 1. ทาน การให้ คือ การแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เสียสละ ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้ และแนะนำสั่งสอน 2. ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี 3. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม 4. สมานัตตตา การมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติเสมอกันในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี (พระธรรมปิฎก, 2545 : 142 – 143)

3.2 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น มี 4 ประการ คือ 1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจตราหาอุบายวิธีสามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี 2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตราย

หรือเสื่อมเสีย 3. กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย เลือกลูกเสวนาสำเนียงศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา 4. สมชีวิตา ความเป็นอยู่เหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือ พุ่มพวย ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ (พระธรรมปิฎก, 2545 : 116)

3.3 ขรวาจาธรรม หมายถึง ธรรมสำหรับขรวาจา ธรรมสำหรับการครองเรือนหรือหลักการครองชีวิตสำหรับคฤหัสถ์ มี 4 อย่าง คือ 1. สัจจะ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง 2. ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดคตินิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3. ขันติ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นอยู่ในจุดหมาย ไม่ทอดถอย 4. จาคะ การเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการ ของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว (พระธรรมปิฎก, 2545 : 113 – 114)

3.4 พรหมวิหารธรรม หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจ อันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ มี 4 อย่าง คือ 1. เมตตา ความรัก ความปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2. กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อน ของปวงสัตว์ 3. มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการ เข้มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป 4. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง คือ มีจิตเรียบเที่ยงธรรมคจจตราซึ่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พร้อมทั้งจะ วินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉย สงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขา รับผิดชอบตนได้ดีแล้ว หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับที่รับผิดชอบของตน (พระธรรมปิฎก, 2545 : 124)

3.5 เบญจศีล หมายถึง ความประพฤติชอบทางกายและวาจา การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว มี 5 อย่าง คือ 1. เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน 2. เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน 3. เว้นจากการประพฤติดินในกาม เว้นจากการล่วงละเมิด สิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่ หวงแหน 4. เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง 5. เว้นจากน้ำเมาคือสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ (พระธรรมปิฎก, 2545 : 175)

4. เศรษฐีในสมัยพุทธกาล หมายถึง เศรษฐีในยุคสมัยที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ขณะที่ยังทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่ ในการวิจัยครั้งนี้หมายเอาโฆสกเศรษฐี อนาคตบัณฑิตเศรษฐี และนางวิสาขามหาอุบาสิกา ซึ่งเป็นเศรษฐีที่มีชื่อปรากฏอยู่ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท และเป็นเศรษฐีที่มีบทบาท มีคุณธรรม และมีชื่อเสียงมากในยุคนั้น

4.1 โฆสกเศรษฐี ได้แก่ เศรษฐีชาวเมืองโกสัมพี ผู้ใฝ่ใจในการทำบุญ และบริจาคทานมากผู้หนึ่ง เป็นบุตรของหญิงโสเภณีในเมืองโกสัมพี เป็นผู้ที่เศรษฐีชาวเมืองโกสัมพีได้ซื้อตัวมาด้วยเงิน 1 พันกหาปณะ ด้วยความเชื่อในคำทำนายของปุโรหิต ผู้ที่มีความชำนาญในคำทำนายที่ว่าเด็กผู้ชายที่เกิดในวันนี้จะได้เป็นเศรษฐีในอนาคต โฆสกเศรษฐีเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเศรษฐีต่อจากเศรษฐีผู้เป็นพ่อของตนจากพระราชแล้ว ได้ฟังธรรมจากพระบรมศาสดาจนได้บรรลุโสดาบันแล้ว ได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยดีตลอดมา และได้สร้างอารามขึ้นที่เมืองโกสัมพี ชื่อว่า โฆสิตาราม ซึ่งถือว่าเป็นอารามที่สำคัญแห่งหนึ่ง

4.2 อนาคตบัณฑิตเศรษฐี ได้แก่ เศรษฐีชาวเมืองสาวัตถี ผู้สร้างวัดพระเชตะวันถวายพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ที่เมืองสาวัตถี ได้อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์และได้สงเคราะห์คนยากไร้อนาถาเป็นประจำ จึงได้ชื่อว่า อนาคตบัณฑิต แปลว่า ผู้มีก้อนข้าวเพื่อคนอนาถา จนได้รับให้เป็นเอตทัคคะในหมู่ทายกฝ่ายอุบาสก

4.3 นางวิสาขามหาอุบาสิกา ได้แก่ มหาอุบาสิกาคนสำคัญในสมัยพุทธกาล เกิดที่เมืองภัททิยะในแคว้นอังคะ แล้วย้ายตามบิดามาอยู่ที่เมืองสาเกต ในแคว้นโกศล ได้สมรสกับนายปุลณวัณณบุตรชายของมิกคารเศรษฐีแห่งเมืองสาวัตถี ได้ทำให้มิกคารเศรษฐีกลับใจหันมานับถือพระพุทธศาสนา ได้อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์อย่างมากมาย และได้สร้างวัดบุพพารามณ พระนครสาวัตถี เป็นบุคคลที่ได้รับความนับถืออย่างกว้างขวางในสังคม และได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่าเป็นเอตทัคคะในบรรดาทายิกาทั้งปวง

5 เศรษฐีในสมัยปัจจุบัน หมายถึง เศรษฐีที่มีชื่อเสียงด้านธุรกิจสายต่างๆ ในยุคสมัยของสังคมไทยเราในปัจจุบัน เศรษฐีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชิน โสภณพนิช เทียม โชควัฒนา และบุญยง ว่องวานิช เท่านั้น

5.1 ชิน โสภณพนิช ได้แก่ เศรษฐีผู้มีชื่อเสียงทางด้านการเงินการธนาคาร เป็นผู้ก่อตั้งและมีบทบาททางด้านการเงินการธนาคารในเครือธนาคารกรุงเทพ จำกัด

5.2 เทียม โชควัฒนา ได้แก่ เศรษฐีผู้มีชื่อเสียงทางด้านเครื่องอุปโภคบริโภค จนเป็นเจ้าของสินค้าอุปโภคบริโภคในเครือบริษัทสหพัฒนพิบูลย์ จำกัด

5.3 บุญยง ว่องวานิช ได้แก่ เศรษฐีผู้ก่อตั้งและเป็นเจ้าของธุรกิจในเครือบริษัทห้างขายยาอังกฤษตรางู (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่เก่าแก่และมีชื่อเสียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ทำให้ทราบบทบาทด้านต่างๆ ของเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน
- 2 ทำให้ทราบคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน
- 3 ทำให้ทราบผลของการเปรียบเทียบทางด้านบทบาทและคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาระหว่างเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน
- 4 ทำให้ได้แนวทางในการดำเนินชีวิตตามลักษณะคุณธรรมของเศรษฐกิจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี